

АНОТАЦІЯ

Доценко Т.В. Удосконалення системи фінансового моніторингу як інструмент забезпечення економічної безпеки національної економіки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – економіка. Сумський державний університет Міністерства освіти і науки України, Суми, 2020.

Дисертаційна робота присвячена вирішенню наукової проблеми розвитку теоретико-методологічних і методичних засад удосконалення системи фінансового моніторингу як інструмент забезпечення економічної безпеки національної економіки.

У дисертаційній роботі узагальнено існуючі наукові напрацювання до визначення змістовної сутності фінансового моніторингу, системи фінансового моніторингу, її складових, нормативно-правового забезпечення, виділено фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, розглянуто ризик-орієнтовний підхід при здійсненні фінансового моніторингу банківськими установами, визначено особливості співпраці з політично значущими особами, вивчено випадки відмови від встановлення ділових відносин з клієнтами, заборони проведення певних фінансових операцій.

Запропоновано розглядати фінансовий моніторинг як комплекс фінансових, правових, нормативних заходів, спрямованих на запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, що проводяться на різних рівнях функціонування фінансової системи, для забезпечення економічної, фінансової, національної безпеки держави.

Систему фінансового моніторингу запропоновано трактувати як складну багаторівневу систему взаємопов'язаних суб'єктів і об'єктів фінансового моніторингу, налагоджене функціонування якої у вигляді сукупності дає спроможність одержати певне ефективне та прозоре функціонування фінансової системи у частині запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму, фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Здійснено ґрунтовний аналіз понятійно-категоріального апарату економічної безпеки національної економіки, у результаті чого запропоновано наступне його авторське трактування: економічна безпека як складний багатофакторний певний комплекс умов, принципів, факторів, методів, засобів економічної, правової, політичної направленостей, що повинні забезпечувати захист соціально-економічних інтересів держави та відповідно її населення, забезпечення необхідних передумов майбутнього сталого розвитку країни, життєвих умов людей, забезпечити гідний рівень держави на міжнародному ринку; забезпечити запобігання чи зменшення ризику навмисної шкоди життю та майну; що дозволяє зберігати стійкість по відношенню до зовнішніх, а також внутрішніх загроз. Належний рівень економічної безпеки національної економіки досягається шляхом використання комплексу певних інструментів, як державних, так і спеціальних.

У роботі обґрунтовано, що економічна безпека є невід'ємною частиною національної безпеки, а одним з найважливіших елементів економічної безпеки є фінансова безпека. При чому, вагомого значення серед інструментів забезпечення фінансової безпеки набуває фінансовий моніторинг як система заходів, що передбачає підвищення рівня фінансової, а відповідно й економічної безпеки держави шляхом здійснення контролю за фінансовими операціями зменшення обсягів фінансових злочинів, а саме: зростання рівня конкурентоздатності держави, скорочення розмірів тіньової економіки, зростання надійності банків, збільшення надходжень до бюджету держави від конфіскованого нелегального майна, сплати податків від виявлених незаконних доходів, скорочення корупції, збільшення ефективності застосування бюджетних ресурсів.

У вигляді структурно-логічної схеми зображено передумови формування концепції удосконалення системи фінансового моніторингу, на базі яких розроблено концепцію удосконалення системи фінансового моніторингу як інструменту забезпечення економічної безпеки національної економіки, що враховує взв'язаність процесів легалізації нелегальних доходів від учасників системи фінансового моніторингу, тобто державних органів та

суб'єктів первинного фінансового моніторингу, загроз економічній безпеці, методик та моделей забезпечення економічної безпеки, етапів та процедур проведення фінансового моніторингу банківськими установами.

У роботі визначено три рівні суб'єктів первинного фінансового моніторингу України, а також проаналізовано основні показники їх діяльності за період 2011–2018 рр. Це дозволило виявити проблемні аспекти системи протидії легалізації кримінальних доходів та резерви її покращання.

Запропоновано методикку оцінювання ризику використання банків для легалізації кримінальних доходів на основі гравітаційного моделювання, яка враховує рейтингування країни щодо характеристики визначення рівня ризику легалізації кримінальних доходів на основі метрики Мінковського; на основі рівняння закону гравітаційного тяжіння та гравітаційної сили в суспільних явищах побудовано економіко-математичну модель оцінювання ризику легалізації кримінальних доходів. Це дозволило визначити основні пріоритети удосконалення стандартів економічної політики держави в частині посилення національної економічної безпеки.

У роботі запропоновано визначення ймовірнісних збитків від здійснення дій та/або процедур з легалізації (відмивання) коштів для фінансових установ, на основі побудови витратних матриць і дерева рішень можливих альтернатив настання ризиків банківської діяльності. Враховано формування ознакового простру основних індикаторів збитків, оцінювання релевантних факторів ризиків, визначення співставності факторів банківських ризиків. Це дозволить отримати банками ряд переваг: нарощування обсягів фінансових потоків; розширення клієнтської бази банку; інтенсифікація попиту на банківські послуги; збереження ліцензії на здійснення банківських послуг; стабільне функціонування фінансової установи; співпраця з міжнародними партнерами.

Удосконалено та запропоновано до практичного використання методики фронтірного аналізу ефективності фінансового моніторингу банків в розрізі оцінювання ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, за допомогою проведення Data Envelopment Analysis з використанням середовища Frontier Analyst, яка на відміну від існуючих базується на побудові вхідно-

орієнтованої ВСС-моделі задачі дробно-лінійного програмування мінімізації умовних входів та вихідно-орієнтовної ССР-моделі задачі дробно-лінійного програмування максимізації умовних виходів з постійною віддачею від масштабу, при цьому умовні входи розраховано на основі адитивної згортки зважених методом першої головної компоненти показників характеристики ефективності функціонування банків України. Це дозволило визначити існуючий резерв та можливий потенціал покращення ефективності здійснення фінансового моніторингу для окремо взятого банку.

Обґрунтовано методологічні засади групування банків на групи ефективно та неефективно працюючих банків в розрізі запобігання та протидії легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, на основі застосування ітеративного дивізійного методу k-середніх, який на відміну від існуючих базуються на комбінації методів інтелектуального аналізу даних, зокрема кластерного та дисперсійного аналізу (міжгрупових та внутрішньогрупових дисперсій ознак). Це дозволило інтерпретувати поточні позиції банків відносно конкурентів на банківському ринку в розрізі різних напрямків стратегічного управління.

Дослідженню та удосконаленню методичній інструментарій визначення інтегрального індексу загрози національної економіки на основі побудови структурно-логічної моделі за допомогою функції Кернела та мультиплікативної форми згортки, яка дозволяє провести відбір релевантних показників оцінювання індексу загрози національної економіки на базі комбінації методів Парето та діаграми розсіювання. Подальше практичне застосування запропонованої методології дозволить своєчасно та оперативно забезпечувати підтримку необхідних організаційних, інституційних, нормативно-правових умов, що передбачають спроможність системи національної економіки до протистояння зовнішніх та внутрішніх загроз та навантажень, подальшої якісної адаптації до проблем та дестабілізуючих факторів, швидкому відновленню після впливу негативних чинників.

В роботі удосконалено та запропоновано методику державного регулювання економічної безпеки національної економіки шляхом використання інструментарію теорії ігор (критеріїв мінімаксу та максиміну), яка на відміну від

існуючих базується на ідентифікації конфліктної ситуації між державою та економічними агентами, які використовують банки для легалізації кримінальних доходів, побудові платіжної матриці кількісних результатів функціонування учасників у вигляді лінійного багатофакторного регресійного рівняння, а також враховує наслідки використання кожного серед учасників своїх чистих стратегій поведінки або їх комбінації. Це дозволило здійснити формалізацію стратегій поведінки з боку держави та з боку економічних агентів за рахунок шкалювання інтервалів значень показників характеристики сценаріїв державного регулювання економічної безпеки національної економіки.

Сформульовано ефективні сценарії реформування національної системи фінансового моніторингу на основі побудови економіко-математичної моделі кількісного оцінювання та якісної інтерпретації стратегій реформування Національної системи фінансового моніторингу шляхом використання методу цілочислової оптимізації. Взаємозв'язок досліджуваних чинників представлений за допомогою матриць бінарних величин взаємної обумовленості. Це дозволило стверджувати, що за умови формування дієвого інструментарію поступового подолання загрозливих факторів активізації процесу легалізації кримінальних доходів країна може перетворитися у регіонального лідера по боротьбі з фінансовими правопорушеннями.

Основні положення дисертації приведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, що можна застосовувати в діяльності державних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, професійними спілками та галузевими асоціаціями, суб'єктами реального та фінансового секторів економіки, банківськими установами.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, легалізація кримінальних доходів, економічна безпека, національна економіка, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, банк, ризик легалізації кримінальних доходів, оцінка ризику, загрози національної економіки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографії

1. Кузьменко О.В., Доценко Т.В. Моделювання кількісної оцінки рівня операційного ризику банку в сфері інформаційної безпеки (0,61 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,30 друк. арк.).*

2. Бойко А.О., Доценко Т.В. Оцінювання збитків банків від їх залучення до шахрайських операцій (0,52 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,26 друк. арк.).*

3. Фронтірний аналіз ефективності фінансового моніторингу банків в розрізі оцінювання ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом – англomовна липень 2020 (1,69 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (1,52 друк. арк.).*

4. Yarovenko H., Kuzmenko O., Orekhova Y., Dotsenko T. Modeling the time series' structure of the Bitcoin cryptocurrency as a tool to reduce the level of shadow economy. Inclusive Growth: basics, indicators and development priorities: monograph / edited by T. Vasilyeva, S. Lyeonov. Publishing House: Centre of Sociological Research. 2020. P.125-142. (1,37 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (1,03 друк. арк.).*

Публікації у наукових виданнях України

5. Кузьменко О.В., Доценко Т.В. Моделювання ефективності фінансового моніторингу банків в розрізі оцінювання ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення // Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал №15 серпень 2017. – Київ: ТОВ «ДКС Центр», 2017. – С.32-41 (1,11 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (1,00 друк. арк.).*

6. Кузьменко О.В., Боженко В.В., Доценко Т.В. Кластеризація банківських установ щодо використання їх послуг для легалізації кримінальних

доходів або фінансування тероризму // Науковий вісник Херсонського державного університету: Випуск 27. Частина 3. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С.135-138 (0,57 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,45 друк. арк.).*

7. Кузьменко О.В., Доценко Т.В., Гапонова О.О. Економіко-математичне моделювання оцінювання фінансового стану позичальника в новітніх умовах господарювання // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ»: Випуск 6. - Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С.157-162 (0,79 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,71 друк. арк.).*

8. Левченко В.П., Бойко А. О., Доценко Т. В. Оцінювання збитків банків від їх залучення до процесу легалізації кримінальних доходів. // Науковий журнал "Причорноморські економічні студії": Випуск 35. Частина 2. – Одеса, 2018. - С.22-27 (0,61 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,54 друк. арк.).*

9. Кузьменко О.В., Доценко Т.В., Скринька Л.О. Роль фінансового моніторингу в сучасній системі забезпечення економічної безпеки національної економіки // Науковий погляд: економіка та управління. Випуск №3(65). – Дніпро. Університет митної справи та фінансів, 2019. – С.98-108 (1,08 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,97 друк. арк.).*

10. Kuzmenko O., Boiko A., Yarovenko H., Dotsenko T. Data mining-based assesselement of the risk of using financial intermediaries for money laundering. Ефективна економіка. 2019. 10. DOI: 10.32702/2307-2105.2019.1 (0,96 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,24 друк. арк.).*

11. Кузьменко О.В., Бойко А.О., Яровенко Г.М., Доценко Т.В. Сценарії реформування національної системи фінансового моніторингу // Економіка і держава. Випуск №1, 2020. С. 9-15 (0,74 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено*

релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,67 друк. арк.).

12. Кузьменко О.В., Доценко Т.В, Кушнерьов О.С. Оцінювання ризику використання банків з метою легалізації кримінальних доходів на основі гравітаційного моделювання // Проблеми і перспективи економіки та управління. Випуск № 1 (21). – Чернігів, 2020. . С.205-219. (1,06 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,95 друк. арк.).*

13. Яровенко Г.М., Доценко Т.В., Кушнерьов О.С. Формування інтегрального індексу загрози національної економіки // Вісник СумДУ.Серія Економіка. №2. 2020 . С.16-28. (0,93 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,84 друк. арк.).*

14. Кузьменко О.В., Доценко Т.В. Удосконалення системи державного регулювання економічної безпеки національної економіки // "БІЗНЕС-ІНФОРМ". Випуск №7 (510). 2020. С.36-43. (0,68 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,61 друк. арк.).*

Публікації в інших наукових виданнях

15. Lyeonov, S., Kuzmenko, O., Yarovenko, H. & Dotsenko, T. (2019). The Innovative Approach to Increasing Cybersecurity of Transactions Through Counteraction to Money Laundering. Marketing and Management of Innovations, 3, 308-326. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-24> (1,25 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,31 друк. арк.).*

Тези доповідей на наукових конференціях

16. Доценко Т.В. Моделювання на основі теоретико-ігрового підходу як механізм удосконалення політики управління персоналу організації // Економіко-математичне моделювання: зб. мат. Першої нац. наук.-метод. конф., 30 вересня – 1 жовтня 2016р., м.Київ. – К.:КНЕУ, 2016. - С.127-129 (0,10 друк.

арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,10 друк. арк.)..*

17. Кузьменко О.В., Доценко Т.В. Оцінювання кредитного ризику фінансових посередників на основі непараметричного моделювання // Трансформаційні та інноваційні процеси в аграрній сфері економіки України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27-28 жовтня 2016р., м.Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2016. - С. 285-287 (0,13 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,11 друк. арк.)..*

18. Доценко Т.В. ,Каца М.О. Оптимізація політики управління кредитним ризиком банку // Моніторинг, моделювання та менеджмент емерджентної економіки: Зб. наук. пр. Шостої Міжнар. наук.-практ. конф.; Одеса-Черкаси, 24-26 трав., 2017 р. / Редкол.: В.М.Соловйов, Л.О.Кібальник та ін. – Черкаси: Видавець Ольга Вовчок, 2017. - С.158-160 (0,13 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,12 друк. арк.)..*

19. Boyko A., Dotsenko T. Modeling the Probable Losses of Banks from their Involvement in the Process of Legalization (Laundering) of Inflammable Funds // Advanced Information Systems and Technologies: proceedings of the VI international scientific conference, Sumy, May 16-18 2018 / Edited by S.I. Protsenko, V.V. Shendryk – Sumy: Sumy State University, 2018. - 133-136 (0,28 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,14 друк. арк.)..*

20. Доценко Т.В., Овчаренко В.О. Оцінювання фінансового стану позичальника в новітніх умовах господарювання // Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: Зб. Матеріалів II Всеукр. науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених [Електронний ресурс]. – К.: КНЕУ, 2018. – С.554-558 (0,15 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,13 друк. арк.)..*

21. Кузьменко О.В., Бойко А.О., Яровенко Г.М., Доценко Т.В. Інтелектуальний аналіз як механізм виявлення схемних операцій в Україні // Scientific discoveries: projects, strategies and development: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 1), October 25, 2019. Edinburgh, UK: European Scientific Platform. – P.29-31 (0,16 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,04 друк. арк.).*

22. Leonov, S., Yarovenko, H., Boiko, A., Dotsenko, T. Prototyping of information system for monitoring banking transactions related to money laundering. SHS Web of Conferences 65 (2019). URL: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196504013> (WoS) (0,66 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,16 друк. арк.).*

23. Бойко А.О., Доценко Т.В., Яровенко Г.М. Кластерний та біфуркаційний аналіз ризиків участі фінансових установ у процесі відмивання грошей. Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти: матеріали IV Міжнародної науковопрактичної конференції, Херсон, 16-18 жовтня 2019 р. / Упоряд. Т. Казакова. – Херсон, вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. – С. 71-72 (0,19 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,06 друк. арк.).*

24. Кузьменко О.В., Бойко А.О., Доценко Т.В. Система фінансового моніторингу як запорука досягнення високого рівня економічної безпеки національної економіки // Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції : у 2 ч. (м. Суми, 21–22 листопада 2019 року) / Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного університету. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – Ч. 1. – С.144-147 (0,18 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,16 друк. арк.).*

25. Яровенко Г.М., Бойко А.О., Доценко Т.В. Розробка інформаційної системи моніторингу банківських операцій, пов'язаних із легалізацією незаконних коштів // Міжнародна науково-практична конференція. Економіка, фінанси, облік та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації. Збірник тез та доповідей. – Полтава, 20 квітня 2019р. - Частина 2. С.55-57 (0,19 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,06 друк. арк.).*

26. Кузьменко О.В., Доценко Т.В., Кушнерьов О.С. Гравітаційне моделювання ризику використання банків з метою легалізації кримінальних доходів // Економіка, фінанси, облік та право в умовах глобалізації: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 28 травня 2020 р.): у 6ч. Полтава: ЦФЕНД, 2020, ч.5. с.7-9 (0,18 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,16 друк. арк.).*

27. Яровенко Г.М., Доценко Т.В., Кушнерьов О.С. Моделювання інтегрального індексу загрози національної економіки на основі функції Кернела // Теоретико-практичні аспекти аналізу економіки, обліку, фінансів і права: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 18 червня 2020 р.): у 4ч. Полтава: ЦФЕНД, 2020, ч.1. с.60-62 (0,18 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,16 друк. арк.).*

28. Кузьменко О.В., Доценко Т.В., Стельмах І.В. Економіко-математичне моделювання та прогнозування обсягів легалізації кримінальних доходів в Україні // Science, society, education: topical issues and development prospects. Abstracts of the 8th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kharkiv, Ukraine. 2020. Pp. 294-298. URL: <https://sci-conf.com.ua> (0,21 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,07 друк. арк.).*

29. Кузьменко О.В., Доценко Т.В. Ігромоделювання стратегій державного регулювання економічної безпеки національної економіки // Економіка в контексті глобальних змін суспільства: матеріали Міжнародної науково-

практичної конференції (м.Дніпро, 18 липня 2020 р.). – Дніпро: НО «Перспектива», 2020. – с.135-138 (0,24 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,22 друк. арк.).*

30. Кузьменко О.В., Доценко Т.В. Фронтірний аналіз ефективності фінансового моніторингу банків в розрізі оцінювання ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом // Пріоритетні напрями досліджень в науковій та освітній діяльності: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 13-14 липня 2020 року. – Львів: Львівський науковий форум, 2020. – С.8-10 (0,22 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,20 друк. арк.).*

31. Доценко Т. В., Овчаренко В. О. Оцінка та прогноз інвестиційної привабливості впровадження інноваційних банківських технологій // Проблеми формування та реалізації регіональної економіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 15 серпня 2020 р.). – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2020. – С.108. (0,06 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,01 друк. арк.).*

32. Leonov, S., Yarovenko, H., Boiko, A., Dotsenko, T. 2019 Information system for monitoring banking transactions related to money laundering CEUR Workshop Proceedings 2422, с. 297-307 (0,46 друк. арк.). *Особистий внесок: визначено релевантні показники формування податкового каналу легалізація кримінальних доходів (0,12 друк. арк.).*